

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. aprila 2022 - Leto XXXII, št. 16

stran 2

NA POUT PO DOLAJ PA BREGAJ SE JE PODALO VEČ KOT STO POHODNIKOV

*Najlepši pa največji svetek...
stran 3*

*Pripovedji iz slovenskih krajin
stran 9*

*Velikonočna delavnica v Števanovcih
stran 10*

NA POUT PO DOLAJ PA BREGAJ SE JE PODALO VEČ KOT STO POHODNIKOV

Po več kot dveh letih premora so se v Budincih na cvetno nedeljo ponovno zbrali številni pohodniki od blizu in daleč. Kulturno-umetniško društvo

čakali so jih namreč s toplim čajem, domačimi likerji in z bogato obloženo mizo, ki se je šibila pod težo sladkih in slanah dobrot, ki so jih spekle

Pri lično urejenem lesenem nadstrešku so pohodnike s pijačo in pecivom že pričakali domačini. Na krajšem postanku, ki je bil po nekaj pre-

Pohodniki pri Porabski domačiji v Andovcih

Budinci je namreč ob pomoči Občine Šalovci in porabskega Kulturno-turističnega društva Andovci organiziralo

članice društva in domačinke. Po krajšem nagovoru vodje pohodov v Budincih *Vendela Židoja* mlajšega in *Aleša*

hojenih kilometrih že več kot dobrodošel, so se pohodniki okrepčali, nato pa nadaljevali s potjo skozi gozd do Porabske domačije v Andovcih. Pri hiši rokodelstva domačini zaradi drugih obveznosti pohodnikov tokrat niso pričakali, so pa slednji izkoristili priložnost in se z veseljem fotografirali pri Malem Triglavu.

Po krajšem postanku so nadaljevali pot. Na poti skozi Andovce so si ogledali spomenik živim, nato pa so se podali naprej in že kmalu prečkali mejo ter prispeli nazaj v Budince. Do cilja, ki je bil tudi tokrat pri vaško-gasilskem domu v Budincih, jih je ločilo le še nekaj manj kot pol ure hoje.

Ob povratku v Budince je pohodnike že pričakala topla malica, po okrepčilu in krajšem počitku pa so si pohodniki v dvorani vaško-gasilskega doma z veseljem ogledali še velikonočno razstavo pisanic in aranžmajev, ki so jo vaščani Budinec pripravili skupaj s Turističnim društvom Dišeči volčin in Občino Šalovci.

(Slika na 1. strani: Pred začetkom pohoda se je naredila skupinska slika pri vaško-gasilskem domu v Budincih.)

Damjana Nemeš

V Budincih so pohodnike pričakali z domačimi dobrotami, čajem in likerji

pohod po pouti po dolaj pa bregaj. Pohod, ki bi tradicionalno potekal ob svetih treh kraljih, so organizatorji zaradi epidemioloških razmer tokrat prestavili na april, natančneje na cvetno nedeljo. Hladnejše, a sončno pomladno dopoldne je v najsevernejšo vas Slovenije privabilo več kot sto pohodnikov, med katerimi je bilo veliko že znanih obrazov, veliko pa se jih je na že znano krožno pešpot podalo prvič.

Kot običajno so domačini pri vaško-gasilskem domu v Budincih pripravili za vse željne rekreacije topel sprejem, pri-

Janka, ki je bil kot eden izmed vodičev tokrat na čelu pohodnikov, je sledilo skupinsko fotografiranje, nato pa so se pohodniki različnih generacij podali na nekaj več kot dvanajst kilometrov dolgo pot.

Ta jih je najprej vodila skozi gozd, mimo mejnih kamnov, kjer je v preteklosti tekla *železna zavesa*. Na približno četrtini celotne poti so se številni udeleženci pohoda ustavili pri mejnem kamnu 115, ki označuje najsevernejšo točko Slovenije, nato pa so se sprehodili do mesta, kjer je v Budincih nekoč stala karavla.

Pod Srebrnim bregom ...

... je politični bonton na nikoj prišo, se na enom brgej krči. Na drugom političnom kraji vcejlak ovak vejo prajti. Ka se je takšnoga zgodilo, ka vse takše se leko čuje? Vejmo, volitve v Sloveniji že na pragi stodjijo, nut v političnom piskri vse bole vre. V vsejm tejm sta se na Dolenjskom velki šef SDS Janez Janša pa Dominika Švarc Pipan, druga ženska SD, srečala. Leko, ka samo tisti eden »S« fali, depa obej partiji vcejlak na drugi kraj svoja politična kaula vlečeta. Ja, Janša je Švarc Pipanovo rokau dau, kak je tau šega, gda se dva srečata, kuj pa povedo: »Ka se konkurenci poklonim.« Švarc Pipanova je roke v žepki od kaputa tadale mejla pa prajla: »Nej, hvala! Gospaud predsednik, razočarali ste me, nin granica mora biti.« Po tejm so brž tviti es pa ta lejtali, intervjuji na teveni ranč tak. Vsikši je svojo istino naprej prineso, vsikšomi so eni klumali, drugomi so nej valati dali. Nika nauvoga, takše se vsigdar godi. Eške tadale pa debata od toga nej dojvgasnila, če bonton više politike mora biti ali pa nej. Do volitev de se ške vsefele godilo, vsikši den se godi. Tak je eške več debate, vrauče krvi, grdi rejči Žan Mahnič naprej prineso. Kak njegvi šef Janša je un tō eden nej ranč čeden pa mauder tvit vōdau. Prva kaj več od njega povejmo, malo več o situaciji v Sloveniji trbej povedati. V časaj, gda je Slovenija eške tau Jugoslavije bila, je v njau dosta lidi iz Bosne delat prišo. Tej lidge k Alahi molijo, vcejlak ovakšo tradicijo majo kak Slovenci. Depa zvekšoga so »Slovenci« gratali, slovensko rejč so prejkvzeli, eške tadale se svoje vōre držijo. Tak je ena od nji v humanitarnej organizaciji Vūpanje trno aktivna. Faila Pašić se je 1978. leta v Jesenicaj narodila. Njeni stariške so s trbūjom za krūjom iz Bosne v Slovenijo prišli. S svojo humanitarnej organizacijo je v krizni krajinaj pa državaj pomagala; Palestina, Filipini, Maroko pa v republikaj indašnje Jugoslavije, gda so tam bojne pa bitja vōvdarila ali kakše elementarne nesreče so se zgodile. Kak njoj njena tradicija zapoejda, islamski vacalejk na glavej pa kaulak šinjeka nosi. Toga pa nej samo enoga človeka stra gé. Tau za ene neka lagvoga znamenūje. Depa takše vseposedi v slovenski varašaj se leko vidi, v varašaj, v steraj držine iz Bosne ali Kosova živejo. Depa vrag je šalo vzeu, gda je Faila Pašić s partijo Gibanje Svoboda reklamo za volitve delala. Točkar napisani Žan Mahnič je na tviti zmejs med drugin napiso: »Tau, ka šef partije Robert Golob dela, nam v Slovenijo arabske fundamtaliste zové, Slovenijo šké v islam obrnauti.« Vse takše pa ovakše je eške pisalo. Pašićova je nej Arabka, ona je Bosanka, tau prvo trbej prajti. Tadale pa trbej prajti, ka Slovenci trno radi čevapčiče pa bureke gejo, stere njim lidge, muslimani tō, iz Bosne kūjajo pa pečejo. Ranč tak na velke sladoleđ ližejo, steroga njim muslimani iz Kosova delajo pa tak naprej pa tak tadale. Njive žene si ranč tak po muslimanskoj šegi vacajlek (ruta) zvežejo. Kak vōgleda, je z muslimanami vse vredi, gda se gej pa liže, samo aj se nin v njivo »svejtō« politiko nut ne mejšajo. Faila Pašić je Mahniča že na biroviji zgasila, ka jo je užalo pa od nje na velke lažo. Sto si je pri tejm lagvo politično reklamo naredo? Zvekšoga pravijo, ka Mahnič je v kmico brsno. Drugi pravijo, ka SDS-i se stauci prkledo trausijo, že je panika lovi pa sumarije delajo. Ja, vsefele se guči pa de se do tistoga 24. aprila eške gučalo, pa de se po tejm tadale žalilo, spodmetavalo pa politično boksalo. Naš Srebrni breg je za dva cm vkūper odišo. Ne vej se, zakoga volo. Leko, ka po volitvaj nazaj zraste.

Miki Roš

Najlepši pa največji svetek Mlinarne familije

»Gnes smo se posabno na veltji svetek zbrali vtjüper, vej pa ne more dosta lüstva taprajti od seba, ka je moja mama, stara baba, prababica, prárababica 102 lejt stara. Žau, ka nam življenje nej pistilo, ka bi 100. jubilejni

v Števanovca, depa toma je že gvüšno tresti lejt. Pa če smo se srečali na kakšnom gostüvanji ali rojstnom dnevi, depa tašo veliko srečanje smo eštje nej meli. Ranč smo si zatau brodili, ka tau veliko srečanje zdaj že mujs

»Nika ovak, ranč je tak, kak gda je stau lejt stara bila. Nika se ne žaurga, ka go kaj boli. Nišo vrastvo ne beré. Samo tau pravi: „Tau nevola, ka sam stara“. Zdaj tøj tü tau prajla, gda so go spitali. Pa furt tau pravi, ka največša baja je tau, ka ne čöja. Zatok na edno vöjo malo bola čöja pa té na tøjsto gončejmo, tak se leko pogučamo z njauv. Aparat na vöje za čüti sam ji že te stejla, gda je štja doma bëjla v Števanovci, depa nej pistéjla tøj-piti, nej ga prej nej trbej. Pa vse vardja, vejn bola kak mi. Če stoj pride, steri mlajši, ji bola težko spozna, povejmo ji, pa te že vej. Mama je tak tá cejli den. Rada gleda vö na paut, tjelko motorov odi, ftiče gleda, malo zatok televizijo tü gleda, de že trno nej. Pa če kaj delam v tøjnja, té taum pri mena sedi. Če stoj pride, malo pripovejda, de trno dostaj nej. Hvala Baudji, dobro djej, nika ji nej trbej posaba tøjjati,

ne tere nazaj domau. Dobro je tá, hvala Baudji.«

Ka lagvoga so prejkšli, zvöjn toga, ka so tri mlajše že zdjibéjli, leko zvejmo za drtino valaum od tetice s tistoga, ka so mi pripovejdali 2017. leta, 96 lejt stari.

tom so tøjjali iz štiri iž. Po njivaj smo dojanovo korenjé vtjüp brali pa smo s tistim nalagali. Tøjnja je bëjla, ka so tøjjali, depa pejnaz nej bilau dočas, ka mauž nej v delo staupo, pri svinjaj je bëjo. Kröj smo povaula meli, ka so mlajši tak dobili kak veltji.

Mlinarna mati so meli devet mlajšov, živi nji še šest (z lejve): Zoli, Magdi, Margit, Ani, Joška pa Jenö

rojstni den stare babice tak svetili, kak smo želeli, zatau go gnes eštje z vekšo lübeznirov pa radostjov pozdravljamo. Stara mati je dosta vse prejkdala, preživela, mejla je lagve pa dobre čase, depa na srečo je z nami pa fejs vöjpa-mo, ka z znami ostane tü.

Lejpo veliko držino ma za seov. Gnesden se leko radöjva od 9 mlajšov 6 mlajšom, 14 vnukom, 16 pravnukom pa 2 prápravnu-koma. Bojmo ponosni (büsz-kék) pa se lepau zahvalimo Baudji pa prosimo blagoslov, ka go leko mamó. Z enim se vsakšomi lepau zahvalim, ka ste vzeli pozvanje, etak vsi vtjüper leko veselo svetéjmo.«

S tejm lejnim mišlenjom je pozdravo rodbino vnuk Zoli Šömenek, gda so svetéjli 102. rojstni den tetice Marištje Šömenek (Mlinarna) v Varaši. Zakoj je tau srečanje vtjüpspravo, vöspelo s svojimi brat-ranci, nam tapovej sam:

»Ideja organiziranja toga svetka se je pri nas, pri vnukaj narodéjla. Aktivno smo vcujstanili trdjé, dja sam nasé vzeo, ka té tau vtjüpspravimo pa vöspelamo. Gnes nas je više petdeset, od najmlajši do najstarejši. Telko nas eštje nikdar nej bilau vtjüper. Vardjam, gda smo vtjüpprišli pri staroj babici na zabadanje

moramo vtjüper sprajti, vsakši je od leta do leta starejši pa nej gvüšno, ka mo eštje meli priliko za taši veltji, veseli program.

Na 102. rojstnom dnevi se je vküpnajšla velka familija, bilau nji je več kak petdeset

Do gnesden nam je fejs žau, ka smo 100. rojstni den stare matere pauleg COVID-a nej mogli svetiti. Vü pam, ka gnes tak vsebinsko (tartalmában) kak v doživetji (élményben) eštje več pa baugšo leko doživemo. Tak vidim zdaj na začetki, ka je vsikši vsikšoma rad, pa vü pam, ka se drügo leto pa vsikši s vsikšim leko sreča tøj.«

Mlinarna Mariška so par lejt že pri najmenšoj čeri Anini Vadász, zatok vej ona najbolje, kak so kaj ovak mati zdaj, kak staudvej lejta stari, kak stodjéjo z zdravdjom?

ka mi, tisto djej ona tü. Za zajtrik furt dva kiflina pa mlečen kafej. Gda se nadjej, si malo ta leže, te go vösprvodim, gda obed djejmo. Zadvéčerek vsakši den préjde sestra Margit Zamodič, pa té tak tasedimo, se pogučavamo, pokaraj ali kaj drügo malo vgriznemo, čaren kafej pidjemo pa kaj drügo. Večer go Margit taopravi. Gda smo go notapripelali iz Števanovec, ranč smo tau prajli, ka gvüšno ne ostane tøj. Pa nej! Margit go večkrat tavö pelala, pa nikdar nej prajla, ka taum ostane, furt péjtala, „Gda préjdejo že pomé?“. Tak, ka se

Mlinarna mati že par lejt živejo pri najmenšoj čeri Anini (s prave), sterij dosta pomaga sestra Margit

»Mena je mati mrla, ka sam 20 lejt stara bëjla. Devetnajset lejt sam stara bëjla, gda sam se oženila ranč zatoga volo, ka mi je mati že fejs betežna bëjla. Težko je bilau začniti, večkrat sva se kaj štükala z možaum, depa tak nej kak zdaj. Pa tašna modrija tü nej bëjla. Dosta mlajšov bilau pa smastvo, de sam pa dja v nedelo gvant nikdar nej prala. Ka so meli, tau so nasé djali. Večer sam vözaprala pa sam v tøjnja goradjala, tøjsto sam zazranka nanjé dala. Najbole öjša lejta so bila, gda so nas 1951. leta na Hortobágy vöodpelali. Nam so na znanje nej dali, od drüdjji smo zvedli, ka do nas tapelali. Eno lado smo meli, telko gvanta sam nota spatjivala, drügo je vse tøj ostalo. Vnoči so prišli s takši rogatom! Z motori (tovornjaki) so nas nota pelali v Varaš, taum so nas nota stiskali v bagaune. Na Tiszászentimre smo prišli, na drüdjji den so nas pelali na marof László. Prvo nauč smo vanej na vedréjni spali. Šest mlajšov smo meli, najmenša je bila Ana, leto dni stara, največši pa Karec 12 lejt star. V enoj iži so bile dvej poste, na tisti smo se delili. Nej bilau, ka bi se leko skaupo pa mujvo. Tak poskréjvoma. Ena tøjnja bëjla s špajertom, na tis-

Dja sam doma bëjla z mlajši. Dva deteta sam rodéjla tam, v špitalaj Apátszalok Imina, v Vépi pa Jenóna. Mlajši so v šaulo nej mogli odti. 1953. leta, gda je Nagy Imre gora staupo, potistim smo na Vép prišli, mi smo bili najprvi. Mlajši so že vekši biléj, bëjo en krtejs (vrtnar), ta sam odla pomagat, sam malo pejnaz leko dobéjla. Prejdjen je vpamet vzeo, ka smo v smastvi pa ga je Karec s kočöjom vozo pa na konja skrb emo, Djaužak je pa vö-dau noso, mauž je pa pri konjaj bëjo. Tøj je vcejlak ovak bilau. Možja sestré mauž je préjšo po nas, aj demo domau, ka so konji že doma, depa tisto znauva trbe-lo plačati. Doma prazen raum, vse so nas vöporobili. Krava, telica, bujactje, čoka s pravci, kokauši so bilé, s toga nika. Goštjé so nam krajvzeli. Po goštjaj sam djagode pa maline brala, s tistoga sam mlajšom gvant tji-püvala, seba sam nej mogla. Dosta sam se mantrala. Zatok mi je Baug vsikdar pomago. Gda smo že nazaj maro meli pa v tjedna meša bëjla, sam taopravla pa večer üšla k meša. Zdaj že dvej lete ne odim. Gda večer dola ležem, vsikdar Boga pa Marijo zovem na pomauč.«

*Klara Fodor
fotografije: K. Fodor in Joseph Kaiser*

PREKMURJE

IZUM

V Murski Soboti je bila slavnostna akademija Festivala inovativnosti, znanosti in ustvarjalnosti mladih (IZUM). Na prireditvi so tudi obeležili 30 let mladinskega raziskovanja v pokrajini ob Muri. V vsej tej lejtaj je pri tomi sodelovalo več kak 2200 mladih raziskovalcev iz skor vsej pomurskih šaul. Zbrane so prva nagučali: pomurski profesor in državni sekretar na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Mitja Slavinec, predstavnica Mestne občine Murska Sobota Nada Cvetko Török in glavni tajnik Zveze za tehnično kulturo Slovenije (ZOTKS) Jožef Školč. Slavnostni guč na prireditvi, stera je bila v centri Maximus, pa je meu ravnatelj Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer (GFML) Zvonko Kustec. Po tistom so raztalali priznanja, plakete in častni znak. Naziv raziskovalna šola v kategoriji menših šaul so daubile: OŠ Šalovci, OŠ Bakovci, OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, OŠ Sveti Jurij, OŠ Turnišče in OŠ pa vrtci Apače, prvouvrščena raziskovalna šola pa je gratala OŠ Cankova. Med vekšimi šaulami so nagradili DOŠ I Lendava, vse tri soboške osnovne šaule, pauleg toga pa ške OŠ Pucenci, stera je prvouvrščena. Naj raziskovalne šaule med srednjimi šolami pa so: Srednja zdravstvena šola Murska Sobota, Gimnazija Murska Sobota in GFML, stera je prvouvrščena. Plakete za naj mentora 2021 pa so daubili: na področji mladinske raziskovalne dejavnosti Anita Fartek iz OŠ Sveti Jurij, na področji tehnike Davorin Žižek iz OŠ Gornja Radgona in na področji tekmovanj iz znanj Marija Meznarič iz GFML. Častni znak ZOTKS je daubo Miran Podojsteršek iz OŠ III Murska Sobota. Té škonik fizike in tehnike je dugoletni vodja študijskih skupin in strokovnoga aktiva za tehnično vzgojo pa tudi sodelavec ZOTKS.

Silva Eöry

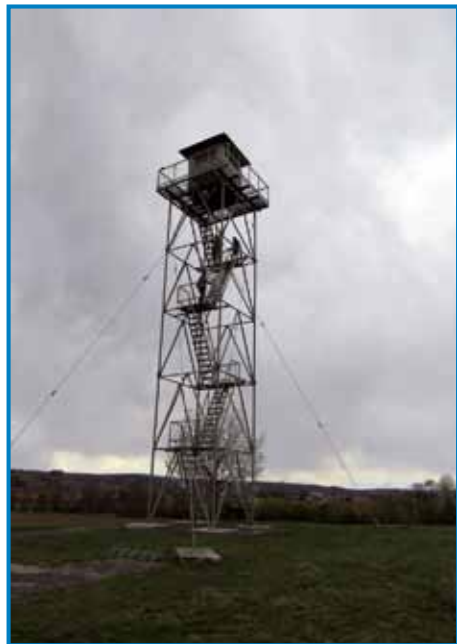
DESETO PAUT PO PAVLOVOJ PAUTI

Na letošnje cvejtne nedelo – 10. aprila – smo Sombotelska slovenska samouprava, SKD Avgust Pavel pá organizérali

Pavlovi vandroške pred Muzejom Avgusta Pavla

vküper z Muzejskim društvom Pavlovo paut. Letos smo šli v Slovenijo v ves Krplivnik pauleg Hodoša, gde majo Madžari svojo etnološko izo. Za toga volo smo se zdaj nej s cugom pelali, liki z busom, bilau nas je blüzi petdeset. Najprve smo gorpoiskali Muzej Avgusta Pavla v Monoštri.

Graničarski törem na Hodoši je gnes oprejtí za turiste

V muzeji so nas vsikšo leto s toplim tejom (čajem) čakali. Tau navado je prejkvzela nauva direktorica *Horváth Tiborné*. Ági tö, z muzejskim pedagogom *Lacijem Guethom* sta nas že čakala. Mi Slovenci pa smo, ranč tak po staroj šegi,

domanjo palinko meli s seuv. V muzeji smo se spominjali desete oblejtnice našoga vandrivanja, pa desete oblejtnice

razstave o Slovencaj kauli Monoštra. Drüge razstave na štauki si je tö vsikši leko pogledno.

Z muzeja smo pejški šli v cerkev na cvejtnonedelsko mešo, štera se je začnila s tem, ka so gospaud mačice blagoslovili. V cerkvi so cerkveni pesmarge spejvali pašijon – Jezušovo trpljenje na veuki keden. Sombotelski Slovenci smo bili radi, ka so gospaud *Imre Bodorkós* večkrat slovenski tö gučali pa molili. Ejkstra so pozdravili nas, šteri smo iz Sombotela prišli k meši. Po bogoslüžji smo se z busom odpelali prejkgrajnco pri Bajánsenye v sausadnji vesi *Hodoš* in *Krplivnik* v Slovenijo. V tej vesnicaj pa v vesi

Domanjševci živéjo Madžari tö, krajina se geografsko sliši cüj k Órségi. Lüstvo je inda svejta vrnau tak gučalo po domanje, zdaj pa že tak gučijo kak vsikši na Madžarskom. V Krplivniki majo tej Madžari svoj muzej v ednom rami,

v šterom je živejla držina Škerlak. Muzej nam je nutpokazala gospa *Erika Jošar* v lejpoj domanjoj madžarskoj

rejči. (Madžari v Sloveniji tö majo dvojezične šaule.) V künji stogi zidani špa-jet z redlinom pa pečjauv za krü, vidimo pa piskrene pa železne künjске posaude, štícline tö. V ednoj izi so stare kale z zelenimi kaklinami (pečnicami), v kauti pa šaulske stolice in stare šaulske knige. V drügoj izi so fotografije in dokumenti rodbine *Könye*.

V Krplivniki nam je muzej nutpokazala Erika Jošar

Na vsikšoj Pavlovoj pauti nika gorštemo od *Avgusta Pavla*. Letos smo tö najšli nika od njega v reviji (folyóirat) Vasi Szemle: 1936-oga leta je odo na Hodoši. Tam so ma pokazali eden dokument iz 1827-oga leta, v šterom je dojspisano, od šteroga mau in zakoj so mogli porce plačüvati za mošt pa za vino zemelskomi gospaudi. Sprvoga so meli v vesi gorice štiri držine iz rodbine Könye pa eden iz držine Roman, vsi vküper pa so meli samo edno veuko prešo. Ništerno leto so lejpi pauv meli. Najprve je prešala rodbina Könye, ka je tak dugo trpelo, ka Romani je mošt lagvi grato. S toga je

porce plačo Mihályi Könye. Könye pa je čemerer grato, pa bečki pod vövdaro in vövlejo Romana mošt. Te je pa Romani žau gratalo, pa je üšo se taužit zemelskomi gospaudi v Csákány. Do 1840-oga leta so se tožarivali. Na slejdnje se je biroviya tak odlaučila, ka so mogli vsi, šteri so grauzdje meli na Hodoši, porce (hegyvám) plačüvati zemelskomi gospaudi.

Na Hodoši se je 1850-oga leta naraudo *Ferdinánd Könye*, šteri je grato profesor. Fejst ga je brigalo, kak so v vesi in krajini gučali po domanje. Najšli smo edno pripovejst (*Pücsök Miska – Miška Škürec*), štero je un dojspiso v taujoj krajini. Eriko Jošar smo prosili, aj nam gorprešté po domanje. Na Hodoši je med 1835 in

1873 slüžo slovenski evangeličanski paster *Janoš Kardoš*, šteri je cerkvene in šaulske knige tö piso. Z vogrskoga na domanji slovenski gezik je dojobračo dela madžarski pisatelov in pesnikov (*János Arany*, *Mihály Vörösmarty*, *Károly Kisfaludy*, *Pál Gyulai*). Najbole erično njegvo delo je prevod *prvoga tala Toldina od Jánosa Aranya*. Na Hodoši smo eške gorpoiskali 15 mejterov visiki törem, na šterom so sodacke vaftivali slovensko-madžarsko grajnco, gda so eške prave mejé bile.

Marija Kozar

Čipkarice

Čipkarice so majstrice, štere se spravljajo s tzv. »kleklanjom« (csipkeverés). Že in da svejta je mejla ta meštrija veuko znamenje na Slovenskom, o njej so dosta vsega dojspisali etnologi in zgodovinarje.

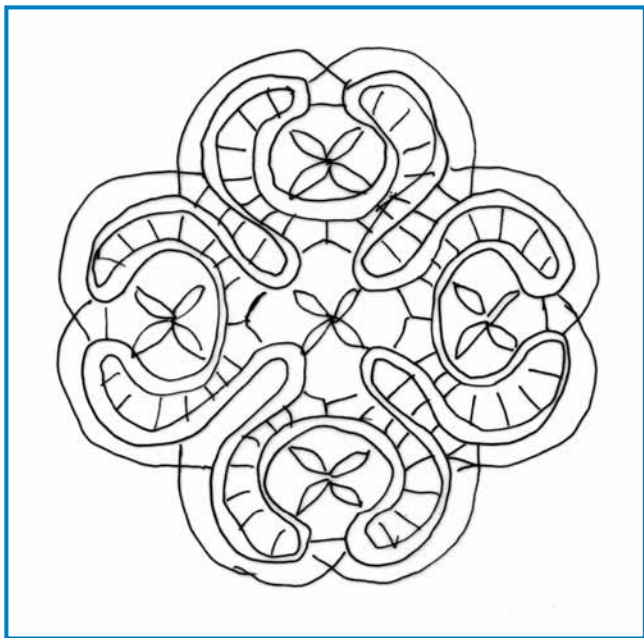
Najbole eričen slovenski čipkar-

Taljanskom, Holandskom in v Dalmaciji od davnik spravljali s tauv meštrijov, štero so v Evropo pripelali z Ažije. V Idriji že to najmenje tristau lejt kleklajo, v té varaš je čipkarsko znanje prišlo z nemškimi rudarami. Pravijo, ka je prej čipkarstvo nutvpelala

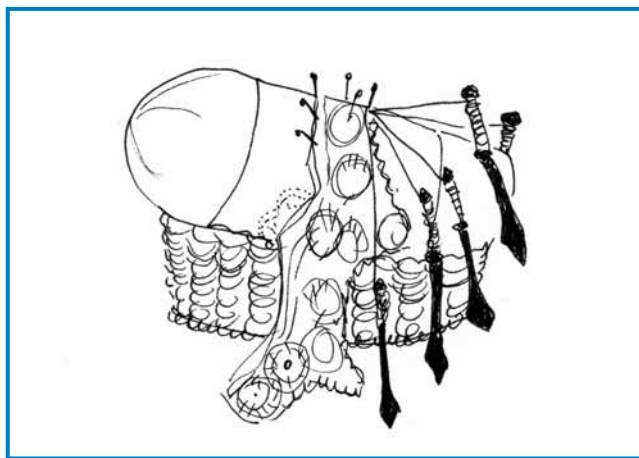
tistoga ipa je za tau leko kúpila dvej-tri kile mele.

Čipkarstvo je bilau lejpo in nej preveč žmetno delo, zatok se je na léki širilo v drúge krajine – poštuje so bile dobre in se je leko na dosta mejstaj prej bregauv prišlo. Med Selškov dolinov in Bohinjnom na Gorenjskom leži ves Sorica, gde so se ženske ranč tak navčile kleklati. Depa čipkarice smo najšli po drúgi vesnicaj na Slovenskom tó, štere so se zve-

gratale po Evropi. Slovenske kleklarice so pred prvov svetovnov bojnov dobile najvišise vále na svetovni razstavaj v Pariži in Beči, potom tistoga pa so bautoške začnili voziti njine produkte po cejlom svejti. Ženske pa so same tó odavale svoje čipke, po domanji varašaj so je kauli nosili krošnjarge. Med najvejkšimi kúpčami čipk je dugo časa biu slovenski paverski človek, de se je pa po konci 19. stoletja več nej

Raučno kleklana idrijska čipka je gnes eden najlepši dar; šteroga leko turist kúpi v Sloveniji

Škéri za kleklanje (csipkeverés): vankiš, puni z žagancov; košarica; cvören; »kleknelni«; gombaste igle in papér z mintov

ki varaš je Idrija (60 kilomejterov zahodno od Ljubljane), šteroga poznamo kak veuko rudarsko (bányász) središče tó. Tam má kleklanje najstarejšo tradicijo, skoro vsakša rudarova žena se je spravljala s tauv meštrijov.

Ne vejmo djenu, gda so slovenske ženske začnile kleklati, o té majstricaj pa je oprvim piso polihistor Valvasor na konci 17. stoletja. V svoji erični knjigaj o Kranjski je nutpokazo ljubljanske čipkarice, štere so rédile vsefelé holandske in taljanske čipke, njine produkte pa so bautoške znosili daleč po svejti.

Eške stau lejt kisnej je bilau na cejlom Kranjskom največ kleklaric v Ljubljani, najbole v varaški talaj Krakovo in Trnovo. Njini zaslužek je dosta pomago možaum, šteri so bili raučni majstri, delavci ali rudarge. Kauli kranjskoga glavnoga varaša je ta meštrija vómrla na konci 19. stoletja. (Tistoga ipa so nej samo dekle in ženske kleklale, liki podje in moški tó, gnesnedén pa je že trnok malo moški čipkarov.) V stari papéraj piše, ka so se na

žena ednoga nemškoga rudarskoga prejdnojga z Nürnbergga.

V 17. stoletji je dosta bautošov vozilo gesti v Idrijo in ga tam vómnilo na čipke. Moremo znati, ka so tistoga ipa pod zemlaup eške dekle pa ženske tó delale, ka bi si kaj zaslužile. Rudarska tehnika pa je vsikdar baukša grtúvala, zatok so pomalek zgúbile slúžbo. Tak so leko leta 1752 dojspisali, ka se že cejli ženski svejt v Idriji z nikim drúgim ne spravla, samo s čipkami. Stau lejt kisnej pa so gorzamerkali, ka kranjske ženske na svoji aubaj samo takše čipke nosijo, štere so napravili v Idriji. V 19. stoletji je že spoj dosta čipkaric bilau zvün toga varaša tó, na priliko v bližanjom Cerknom ali kauli Trnovske gauške.

Vó so računali, ka so tistoga ipa na Slovenskom narédili čipke v vrejdnosti 600 gezero avstrijski kron, od toga samo v Idriji za 160 gezero kron. V tom varaši se je na začetki 20. stoletja s čipkarstvom spravljalo 1790 lúdi, v bližanjoi Spaudnjoi Idriji pa 300 lúdi. Edna kleklarica je na den zaslužila od 10 do 35 krajcarov –

kšoga táspakivale z vekši kleklarski središč.

Že trnok rano so se začnili spravljati s včjenjaum čipkaric. Dugo cajta so bile slovenske čipke lagve kvalitete, zatok se je casarica Marija Terezija pobrigala za tau tó. Prvo leranco kleklanja je v Ljubljano poslala septembra 1763, v pet lejtaj je tista vónavčila dvejstau žensek. Ništerne drúge lerance pa so prišle v Idrijo, gde so leta 1876 stvaurile prvo čipkarsko šaulo. Oprvim se je nutpisalo 183 žensek, za tresti lejt pa že 1532.

Potrebja po vóšaulani kleklaricaj je bila veuka, vej so pa vseposedik na Slovenskom opérali nauve šaule. Največ je je bilau na Gorenjskom in Primorskom, de so pa edno meli cejlak na rovačkoj grajnici tó. Ništerne vónavčene slovenske kleklarice so sledik gratale lerance v drúgi avstrijski krajinaj.

Od 19. stoletja dale so čipkarice svoje produkte nutpokazale na domanji in tihinski razstavaj, ka je dosta pomagalo pri tejm, ka so slovenske čipke erične

brigo za nji.

V čipkarstvi so delali mlajši tó, od svojoga petoga leta so že sükali klekle. Vse do prve svetovne bojne so si mlajši s tauv meštrijov zaslužili za gvant in črejvle, tau se pa vej, ka so kleklali bole prausne in ležejše minte.

Tačas, ka je po vesnicaj nej bilau električnoga posvejta, je bilau kleklanje večer in vnoči žmetno za oči. Ženske so si svejtile s patruli posvejtom, pred tejm pa s svejčami. Želejle so vóponúcati vsakšo vóro, ka bi leko več zaslužile. Čipkarice so dosta ojdle edna k drúgoj na kleklanje, vleti so vodnék delale pred izjami. Té šege so po drúgoj svetovnoj bojni gorostale samo na en par mejstaj.

Kleklanje eške gnesnedén dober zaslužek dava najbaukšim majstricam. Idrijsko čipko najdemo po najbole erični bautaj v centri Ljubljane, gde zavolo njenoga müdnoga pripravlanja trnok dosta prosijo za njau.

-dm-
ilustraciji:
Marija Kozar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Hiša za milijardo

Zavolo virusa dostavse se je spremenilo, leko bi prajli, cejli svejt se je na glavo postavlo. S tejm, ka se je vse stavilo pa zaprlo, dosta vsega nej bilau pa še gnesden nega. Zavolo toga so se cejne začnile zdigavati, najbola vejn material za zidanje, depa ranč tak železo tó. Letos, gda bi že malo baukše bilau, gda je že začnilo vse normalno delati, je bojna vóvdarila v Ukrajini. Zavolo toga se je bencin začno zdigavati, depa nevala bause s sončničnim oljom pa še dosta vsem drúgim, ka so v Ukrajini pauvali. Dotejgamau smo ranč nej znali, kelko vse iz Urajine pride sé k nam, samo zdaj, gda nega ali gda se cejne začnejo zdigavati. Gnesden zidati je nej leko delo, vejn ranč zavolo toga je dosta taši, steri starejši ram kúpijo pa te ga pomalek, kak morejo, obnavljajo. Dotejga mau so mladi fejst zidali, zato ka država s pejnazi pomagala, depa zdaj že nede tak léko, da skur vse duplansko košta.

Gnesden v Železni županiji, ranč tak pri nas v Porabji, se vsikša kuča, vsikša parcela leko oda v kratkom časi, pa nej fal. Po vasaj je že nej rejdko, ka se za več kak petdeset milijaunov forintov oda edna kuča. Za parcelo, gde je voda pa elektrika pa je kauli kakšoga varaša, že skur deset milijaunov forintov prosijo pa go odajo tó. Depa tej kúpci največkrat so nej naši, z drúge krajine pridejo. Tak ka leko se vópovej, ka so pejnazge, so taši, sterim je spoj nej nevala vóplačati več deset milijaunov ali stau milijaunov forintov. Dosta taši »bogatcov« je prišlo v Porabje tó, od steri spoj ne vejmo, s česa živejo, delat ne odijo, depa peneze majo.

Nej daleč od Sombotela, v Kámoni, zdaj odavajo en ram za 950 milijaunov forintov. Tau je istina, ka je 380 kvadratni mejtrov velki, šest sob pa sedem kopalnic ma. De pa koma? Stokoli ga dolakúpi, ga ne more vóponúcati, samo telko, ka ga ma pa leko pokaže, kak je bogati.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Svetovni dan Romov

Leta 1971 je v Londonu potekal prvi svetovni kongres Romov. 8. april, ko je bil zadnji dan kongresa, je bil izbran za svetovni dan Romov. Praznik ponuja priložnost za razmislek in večjo ozaveščenost ljudi o kulturi in pravicah pogosto socialno izključene, a hkrati največje manjšinske skupnosti v Evropi. Zveza Romov Slovenije je tudi letos organizirala osrednjo slovesnost, ki je bila v Gledališču Park v Murski Soboti. Slavnostni govornik je bil predsednik države Borut Pahor, ki je ob tej priložnosti izročil Zahvalo predsednika Republike Slovenije Vrtcu Murska Sobota, enoti Romano na Pušči, ob 60-letnici delovanja, in sicer za njegov dragoceni prispevek k negovanju sožitja in sobivanja različnosti ter k ustvarjanju enakih možnosti za lepšo prihodnost za vse. Zahvalo je dobil tudi Darko Rudaš, ob 20. obletnici uveljavitve instituta romskega svetnika v občinskih in mestnih svetih v Sloveniji in za izjemen osebni prispevek k razvoju romske skupnosti v Sloveniji.

Ob letošnjem svetovnem dnevu Romov so bili v ospredju pozivi k izboljšanju položaja Romov, tokrat pa tudi posebej položaja žensk v romski skupnosti. V Sloveniji sicer živi približno 12 tisoč Romov, zgodovina njihovega bivanja na slovenskih tleh pa glede na zgodovinske zapise sega 500 let nazaj. Največ jih živi v Prekmurju, na Dolenjskem in v Beli krajini. Romska skupnost v Sloveniji si želi, da bi rešili čisto osnovna vprašanja, kot je dostop do pitne vode in elektrike. Opozarjajo pa tudi na področje šolanja in zaposlovanja. Na že desetletja trajajoče nerešene težave glede vključevanja romske skupnosti v slovensko družbo je opozoril tudi varuh človekovih pravic Peter Svetina. Varuh je povedal, da še vedno ni ustreznih pravnih podlag, ki bi pripadnikom romske skupnosti iz nezakonitih naselij zagotovile dostop do pitne vode, sanitarij in elektrike.

PISALI SMO PRED 30. LETI

V 8. številki časopisa Porabje (23. aprila 1992) je pod naslovom Anonimneži Francek Mukič napiso: »Tudi v prejšnjem režimu so bili diletanti. In tudi v naslednjem bodo. Zakaj naj jih ne bi bilo torej tudi dandanes. Pa vendarle je bistvena razlika med takratnimi anonimneži, diletanti in sedanji. Prej so bili v glavnem zlonamerni, dandanašnji pa že kar popadljivi. Čeprav gre velikokrat za iste ljudi. Gre za ljudi, ki radi ribarijo v kalnem. Zmedene politične spremembe jim kar ustrezajo. Svoje prirojeno diletantstvo skušajo zdaj opravičevati s tem, češ da v prejšnjem režimu niso prišli do besede. Še lani se je zgodilo, da me je nekdanji opekar-niški električar sredi ceste v slovenščini nadrl, kako da je razočaran, ker je v eni prvih številkih Porabja objavljena tista čudna teorija tistega profesorja iz Ljubljane, da smo Porabski Slovenci Slovenci, ne pa Vendi. Medtem ko je resnica, je dejal v slovenščini, da smo mi v Porabju Vendi. Ker se mi na samo veliko soboto - dan veselja, ker je Kristus ravnokar vstal od mrtvih - ni dalo pripraviti, sem mislil, da ga najlaže odpravim, če se bom skliceval na strokovno avtoriteto: „Poslušaj, dragi prijatelj, „tisti“ univerzitetni profesor pa menda ja pozna te stvari bolje kot ti, ne misliš. . . „ Kje pa! Kaj?! No, potem sega 500 let nazaj. Največ jih živi v Prekmurju, na Dolenjskem in v Beli krajini. Romska skupnost v Sloveniji si želi, da bi rešili čisto osnovna vprašanja, kot je dostop do pitne vode in elektrike. Opozarjajo pa tudi na področje šolanja in zaposlovanja. Na že desetletja trajajoče nerešene težave glede vključevanja romske skupnosti v slovensko družbo je opozoril tudi varuh človekovih pravic Peter Svetina. Varuh je povedal, da še vedno ni ustreznih pravnih podlag, ki bi pripadnikom romske skupnosti iz nezakonitih naselij zagotovile dostop do pitne vode, sanitarij in elektrike.

neka vas, ki se ravno tako imenuje Sakalovci kot v Porabju. . . Nekoliko manj vljudno od nelagodja sem mu zastavil vprašanje: Ali so potemtakem tudi Madžari Indijci, ker je v Indiji zvezna država Bihar,

spacal nešolan, da ne rečem primitiven Madžar, ali pa kak Porabski Slovenec, da ne rečem kakšen. Vseeno, kateri koli je bil, le jaz si ne morem predstavljati, kaj omenjene ljudi spodbuja, da se loteva-

Kejpa iz članka Porabske družine

na Madžarskem pa županija Bihar? In razmišljal o tem, kaj nam je že svojčas sijajni profesor (akademik) Bezlaj razlagal o ljudski etimologiji ... Oče slovaške teorije je sicer vrli starejši Porabski Slovenec, ki se je pred desetletji preselil iz svoje rojstne vasice v Budimpešto, v velemesto, kjer se je verjetno veliko srečeval s pametnimi ljudmi, ker je bil dolga leta - vratar medicinskega internata. Pred kratkim je madžarski časopis Vas Népe objavil pogovor z Judito Pavel, hčerjo Avgusta Pavla, velikega slavista, pesnika, etnologa, kulturnega organizatorja, da ne naštevam. In sicer ob priložnosti, ko so na Cankovi, v Pavlovi rojstni vasi, odprli spominsko sobo. Kmalu potem je prispe-la v uredništvo dopisnica, na kateri pisec v madžarsščini naproša redakcijo, naj ne objavljaja dolgočasnih člankov o Pavlu. „Človek, ki se v vašem članku imenuje znanstvenik, sploh ni bil nikakršen znanstvenik. Ogromno takih ljudi je živelo in živi v naši županiji, ki bi si prej zaslužili, da bi pisali o njih. Lep pozdrav! Tisti, ki bolj realno vidijo stvari kot vaši novinarji.“ Teh nekaj vrstic je napisanih v zelo slabi madžarsščini. Ali jo je

jo Avgusta Pavla, kulturnika evropskega kova. Ne vem natančno, koliko „takih ljudi“ je živelo v županiji v Pavlovem času, ampak danes praktično ni nobenega takega. Niti približno. Kot veliko anonimnih pisem je tudi to napisano s strojem, z veliko popravki, in kljub popravkom z mnogimi napakami. Pri pošiljatelju je natipkano: Kohari Abraham. Dopisnica je seveda kljub temu anonimna. In to ne v prvi vrsti zaradi tega, ker takega priimka menda po vsej Madžarski ni. Četudi bi se pisec teh vrstic podpisal s svojim pravim imenom in priimkom, bi ostal in bo ostal za vedno - anonimnež.«

V rubriki PORABSKE DRUŽINE je Karči Holec piso, ka njemi je pripovedjala Kovačina Nani. »1922. sam se narodila v Čöpanca. Po hiši smo Djürvini bili. Da sam osamnaest lejta stara bila, starištja so ma es, v Anduvca poslali. Moja mati so z Anduvac bili. Dejdak je sam austro pa sam njé mogla opravlati. Brat je starejši bijo kak dja, on je nej sto titi. Tak ka dja sam ũšla. Zaman sam djaukala, mogla sam titi, če sam stejla ali nej. Prvin je nej tak bilau kak zdaj. Baugati sam mogla. Sedem

lejta sam opravlati dejdaka, čisto sama. Ka kaulak rama delo bilau, sam vse sama ta napravla. Putejn sam nazaj ũšla v Čöpanca. Tauga reda sam se spoznala z možaum. Nej na dudja je bojna vövdarila. Moža Karina so tü za sodaka pelali. Tak je prišo na front. Tri lejta sam nej vej-dla, če živi ali nej. Da so Rusi prišli, te sam nazaj ũšla v Čöpanca. Ka bi sama delala v Anduvca? Te sam že nej vörvala, ka mo moža štja gnauk živoga vidla. Telko sam nesla s seuv, ka sam na kaula gora vej-dla sklasti. Drugo mi je vse tøj v Anduvca ostalo. Ranč sam tak bila kak kulak. Ka sam nej mogla odpelati, tisto so vse pokradnili. Nej na dou-dja je domau prišo mauž. On je tü za menov vujšo prejk meja v Čöpanca. Brezi rama, brezi pejnaza sva bila. Ka smo si že prvin malo sprajli, tisto so nam vse pokradnili. V Čöpanca smo štja zamlau nej meli. Zato smo si tak zbro-dili, ka nazaj pridemo na Vogrsko. Tøj smo zato meli eno malo kučo pa zamlau. Dapa nazaj priti je že bola težko bilau, kak da smo vöšli, zato ka že bila granica. S kauli smo že nej mogli nazaj priti. Cejli gvant, pusau-do, postalo pa ka tarbelo, smo na pleča prejk znosili. Dosta smo trpali dočas smo vse prejk parnesli. Lagvo je bilau, ka smo samo vnoči leko odli prejk meja. Te so štja sploj skrb meli granico. Če bi nas vpamet zeli, gvüšno ka bi nas tastrlili. Par pauti je stala dejdaka kuča, v tisto kučo sva se spatjivala. K kuči se je edan mali gröjnt držo, na tejn smo začnili ver-tivati. Sploj težko je bilau zač-niti. Zato ka nej pejnaza, nej seman, nika smo nej meli. Kak bi meli, da tisto malo, ka smo meli, tisto je na djesti nej dojšlo. Sreča, ka smo tiste kra-ve, ka smo je meli na črno na-zaj paršvercali s Čöpanca,« je med drugim raztolmačila Kovačina Nani.

Vküppobrala: Silva Eöry

Glasba nas bogati, povezuje, združuje in se oglašča čisto povsod ...

MADŽARSKI, HRVAŠKI IN SLOVENSKI GLASBENIKI SKOZI ČAS IN PROSTOR (12)

Hrvaška, 50 let festivala VARAŽDINSKI BAROČNI VEČERI

Ciklus dvanajstih pripovedi o madžarski, hrvaški in slovenski glasbi ter njihovih glasbenikih

Slovenec G. Puliti in pa še kakšen manj znani cerkveni glasbenik iz vrste redovnikov (jezuiti, pavlinci in frančiškani) bi se našel v »zlati dobi hrvaške glasbe« in s tem v »evropski konkurenci.«

rega mesta, zgradba *Hrvaškega narodnega gledališča* s koncertno dvorano in gledališkim odrom idr. pa dajejo nove interdisciplinarne in multidisciplinarne razsežnosti glasbe same: saj jo

baročne kot tudi preostale produkcije.

Iz navedenega sledi, da je množica manj ali skoraj neznanih (baročnih) skladateljev in predstavnikov »zlatega« ali visokega

VBV 2017, Madžarska, Arhiv VBV, Varaždin

VBV 2021, Slovenija, Arhiv VBV Varaždin

zaključujemo z dokaj izenačenim pregledom le-teh na primeru enega od pomembnih srednjeevropskih glasbenih festivalov Varaždinski baročni večeri. Ta poteka vse od l. 1971, ko se je prvič zgodil v hrvaškem baročnem mestu Varaždin, pa vse do dandanes, vsako leto koncem septembra. Za nami je zdaj že 51 tovrstnih edicij, vrli Hrvati pa so zagotovo že v zaključnih pripravah na letošnjega (2022), 52. Mi bomo zaradi okrogle številke 50 pogledali le v njegov polstoletni razvoj in še to samo v tiste fragmente, ki nekako v dokaj enovitem geografskem prostoru upoštevajo in prikazujejo madžarsko, hrvaško in slovensko glasbo baročnega časa, torej eno stoletje in pol (17., prve polovice 18. stol.) na tem festivalu.

V teh okvirih lahko iščemo in najdemo številne prireditve, ki danes v celoti predstavljajo glasbeno umetnost in kulturo. Prevladujejo koncerti, dodani pa so jim še razstave, diskografija, tiski, predavanja-simpoziji idr. V teh okvirih najdemo na repertoarju tudi Hrvate: J. Skjavetić, I. Lukačić, I. D. Šibenčanin, T. Cecchini, V. Jelić, morda manj znani J. Alberti, L. I. Ebner, A. Jurjević, D. Nembri, I. Padovec, F. in G. Usper, J. K. Vaňhal, I. Werner,

Tukaj je zagotovo najbolj pogost glasbeni repertoar in izvajalci iz Hrvaške. Gre za glasbeni barok s konca 16., prek začetka 17. pa vse do sredine 18. in celo do 19. stoletja. Med renesanso pa vse do baroka in celo do klasicizma se pne tale glasba, ki jo upravičeno iščemo in najdemo tudi v programih vseh dosedanjih 50. Festivalov VBV. Glasbeni barok se je na Hrvaškem, v Varaždinu, v okviru cerkvenega glasbenega razvoja odvijal vzporedno na področju katoliške in protestantske (evangelizacijske) cerkve. V največji možni meri so ga in ga še krojijo evropski glasbeni velikani, kot so to npr.: J. S. Bach, G. Carissimi, A. Corelli, F. Couperin, G. Frescobaldi, G. F. Händel, J.-B. Lully, C. Monteverdi, H. Purcell, J.-P. Rameau, A. in D. Scarlatti, H. Schütz, G. Tartini, G. P. Telemann, A. Vivaldi idr.

Dandanašnja prizorišča VBV vse od 1971 ponujajo izjemne baročne prostore v: jezuitski cerkvi (danes katedrala), frančiškanski, uršulinski in kapucinski cerkvi, cerkvi sv. Florijana in sv. Nikolaja, posvetnih prostorih kot so to npr.: Mestna hiša, Erdődyjeva, Zakmardijeva in druge palače, dvorec Trakošćan, interierji sta-

prek glasbe povezujejo z arhitekturo, slikarstvom, literaturo ... Tudi te preostale umetnosti lahko v duhu »septem artes liberales« srednjega veka prek dandanašnjih VBV povežemo z aktualno sedanostjo. Če jim pa dodamo še ustanovitelje ter najpomembnejše tvorce v preteklosti, še dandanes ne moremo mimo V. Kranjčevića (z našim M. Cudermanom), D. Bobića in R. Rojnika, raziskovalcev L. Županovića, akademika E. Stipčevića, J. Martinčević, Z. Weber, V. Huzjana idr. Dandanes VBV preveva duh avtentičnih interpretacij tako hrvaških kot tujih izvajalcev (med njimi tudi Madžarov in Slovencev) in skladateljev. V okviru držav partneric so zadnjih 14 let sodelovale številne baročne »velesile,« med njimi npr. tudi *Madžarska* (2017), *Slovenija* (2021), ...

Vloga VBV v ohranjanju in promociji hrvaške glasbe, izvedene na 50. festivalih (1971-2020)

Če navedemo samo imena in primke (vseh) hrvaških avtorjev in skladateljev, ki so bila izvedena na omenjenih koncertih festivala, šele razberemo ves obseg in vso vrednost tako (hrvaške)

baroka, ki so že zdavnaj prešli nacionalne hrvaške meje, skomponiralo dela, ki so jih v tej skoraj polstoletni epohi bolj ali manj načrtno tudi obnovili, izvedli, ...: 32 (znanih) avtorjev-skladateljev in še njih 14 n. n., torej vsega skupaj skoraj 50 (46), je napisalo in tedaj so bila izvedena: 200 del znanih in še 15 del n. n. avtorjev, skupaj torej čez 200 (214) del.

Od *znanstvenih simpozijev* pa so se vsi bolj ali manj dotikali hrvaške glasbene dediščine ali celo komparativno s preostalim južnoslovanskim prostorom in polpreteklega časa. Nekateri so posegli tudi v sodobnost (Krstó Odak, 25 let VBV, Ladislav Šaban ... *glasbena dediščina baroka v 49. festivalskih letih*).

V okviru *založniške dejavnosti* so bile tako knjige (monografije) kot diskografske izdaje (plošče: LP in CD) in notne izdaje (muzikalije) nenehno povezane z VBV; nemalokrat kar zvočne izdaje njihovih (live) koncertov. Razen nekaterih izjem preostalega (evropskega glasbenega) baroka, so bile tudi te izdaje tesno povezane s *hrvaško glasbeno dediščino*.

(Konec serije)
Franc Križnar

... DO MADŽARSKE

Pristranskost javne televizije je nezdržna

Desno usmerjeni novinar revije Magyar Demokrata in bivši generalni sekretar Zveze madžarskih novinarjev Gábor Bencsik je po dvotretjinski zmagi vladne strani na parlamentarnih volitvah, ki se je je – kot sam piše – zelo veselil, zapisal na svoji facebook strani, da je nevzdržna politična pristranskost madžarske javne televizije. »Nemogoče je, da javna televizija v svoje oddaje sploh ne vabi opozicijskih politikov, hkrati pa v njih poslušamo narativ vladnih strank,« je zapisal znani desni novinar. Komentatorji in eksperti prihajajo izrecno iz vladne strani, v poročilih se dolga vladna sporočila prebirajo kot novice, medtem ko mnenje opozicije spoznajo gledalci le v kontekstu, ko jih vladna stran kritizira in prekliče. Javna televizija se je branila s tem, da oni vabijo v svoje oddaje tudi opozicijske politike, ki jih največkrat zavrnejo. Potem so našli, katere opozicijske politike so med 4. in 10. aprilom, torej po volitvah, povabili v svoje oddaje, le da se vabilu niso oddzvali.

Veliko je smrtnih nesreč na delovnih mestih

Že sedem let ni bilo toliko nesreč s smrtnim izidom na delovnih mestih kot lani, ko je umrlo 84 ljudi, kar je za tretjino več kot leta 2020. Približno tretjina vseh smrtnih nesreč se je zgodila v gradbeništvu, kar se na eni strani razlaga s tem, da smo v zadnjem letu pričali veliki rasti v gradbeni industriji. Od leta 2017 je kapaciteta vsako leto narasla za 20 odstotkov. Inšpektorji problem v gradbeništvu vidijo tudi v tem, da ni zadosti strokovno usposobljene delovne sile, zato – sploh manjša podjetja – zaposlijo kogarkoli. Prav tako velja zanje, da ne razpolagajo s potrebno varnostno opremo na deloviščih oziroma njihovi delavci velikokrat ne upoštevajo varnostnih predpisov. Inšpektorji so kontrorirali več kot tisoč podjetij, pri 87 odstotkih so se srečali s pomanjkljivostmi.

Samo aj zdravdije baude

Farenčkin Ani, po možej Nyírő, v Števanovci živejo v ednom malom lejpom rami, vrkar na raveni, proto Verice. Oni tau pravijo, ka je mali pa že fejst stari, dja tau

Farenčkin Ani, po možej Nyírő, v Števanovci živejo

pravim, ranč tak velki je, kak mora biti, v sterom je dobro živeti. Mena je lejpi ram, zato ka na njem se še vidi, ka se je vse ročno delalo, tak se je lejs teso, tak so cügler bili. Mala okna, mala tjunja, gde je vsigdar toplo, gda se obed küja. V taum rami, gde se je že njigvi dejdek naraudo, živejo Ani s sinaum.

- Ani, vi ste sami bili ali ste meli brata pa sestro?

»Rejzak je najstarejša bejla, te Pišti, Margit pa dja sem bejla najmenša. Tej so že vsi mrlji, depa ti si je nej mogo poznati, zato ka leta 1956 so vsi v Anglijo odišli.«

- Te je cejli grünt, ka so ga stariške meli, na vas avsto, nej?

»Töj naprej od pošttje cejlak do dola je vse moja pa te še zvün tauga, kak je Čarečan Rozi doma bejo, tam na Prlongaj smo tö meli njive.«

- Sto je bejo odtistac, ka ste vi tam grünt meli?

»Moja mati je tavalauum bila, oni so se tam tak zvali po iži, ka Filipina Rejza, po možej pa Dedič. Ati, on je odtec bejo, moja deklisško ime je tü Dedič, tau dosta lüstva ne vej.«

- Vi ste vardjali na tisti ram na Prlongaj, gde so se mati naraudili?

»Nej, ne vardjam tisti ram, je že nej stau, gda smo se mi naraudili. Mi smo tam že samo

krave pasli, depa vejš, kak je tau daleč bilau kraj od nas. Spodkar je bejo eden velki dau, odtistec s kravami smo senau vozili domau, vejš,

kakšno mantranja je bilau tau, gora po tistom velkom brejgi. Gda smo tam orali z očo, dostakrat se je zgaudilo, kak plüg tak cejle kauce so se kaulak obrnaule. Ovak je tam fejst raja pa dobra zemla bejla, sploj lejpe krompiče smo tam pauvali, odtistoga mau sem nej vidla taše. Depa ranč tak je kukerca tö lejpa bejla, samo te so začnili djeleni odti pa te smo zapistili njive. Gnesden, če bi stoj tam pauvati sto, divjačina bi še korenjé vözgrizla. Depa ovak bi tö nej mogo, zato ka zdaj je tam že velka gauštja gorazarasla.«

- Gda ste tam na Prlongaj delali, tam ste nej bili žedni, zato ka tam je

bila edna vretina, gde še gnesden mrzla voda vöteče.

»Tam smo rejsan nikdar nej bili žedni, tam smo vsigdar mrzlo vodau pili. Najbaukše je te bilau, gda smo s senau delali, gda je fejst vrauče bilau, tašoga reda smo si tam gasili žejo. Zdaj je tam že vse gorazaraslo, taša gauštja je zrasla, ka tam sejkamo drva na zimau.«

- Gnesden traktor pripela, depa prvin ste kak domau vozili drva?

»S kravami, vsigdar tak, ka gda so se krave napasle, te smo kaula naklali, depa samo malo, pa smo domau pelali. Tau je tak šlau cejlo leto. Zdaj bi že tašo nej mogo, zato ka od majuša naprej že ne smejš v gauštjo, če te zgrabijo, ka tam kaj delaš, velki štraf plačaš. Ne vejim,

Ani z možaum pa dvöma detetoma v mladi lejta

letos kak baude, kak domau spravimo drva, zato ka vse, ka smo sekali, še v gauštja mamo.«

- Dotejga mau smo počivali, depa kak je baukšo vremen gratalo, zdaj vse nagnauk bi trbelo delati, nej?

»Tak nagnauk je vse zeleno gratalo, še par dni pa znauva

travo trbej kositi. V ogradca se tö začne delo. Kak je toplejšje tak več dela je, lük, petroš pa mrkevco sem taposadila, drügo pa te gda bola topla zemla baude. Na tejm

V taum rami, gde se je že njigvi dejdek naraudo, živejo Ani s sinaum

si še zmišlavam, ka kromče taskladem, lani sem tašoga reda sedila pa sem lejpi pauv daubo.«

- Kak ste prajli, cejlak do dola se vleče vaš grünt, ka je zdaj z njim?

»Ta smo ga njali, zavolo divjačine, töj pri nas še vrag je ne stavi, vej pa v dvorišči se špancerajo. Telko, ka dolapucati zato trbej, vsikšo leto cejli falat dolapokosimo, nej ka bi gorazaraslo, drügo pa tau, ka štrafajo tö, če nejmaš vredi svoj grünt.«

- Ka bi bilau, če bi starci nazaj prišli pa bi vidli, ka vse njive so tazapüščene?

»Baug vari, kak smo mi vsigdar mogli delati, če bi tau vidli, vse bi nas tazagnali.«

- Obadva vašiva stariša sta na grünti delala?

»Oča, on je reden paver bejo, on je vsigdar na grünti delo. Mati je doma tü pomagala, depa ona je v židano fabriko odla delat. Te je še nej bilau busa, sprvoga pejški, da so si malo že zaslüžili, te pa z biciklinom so se vozili. Te je še nej bilau posvejtov, vnoči, gda so se domau pelali, te so viharlámpa gorapovesli naprej na bicikli, nej ka bi v

kmici v šanc zavozli.«

- Vi gde ste delali?

»Dja sem tü v židanoj fabriki delala, vsevküper tresti lejt v trej partijaj (izmena). Vidiš, zdaj telko penzije mamo, ka

ranč ne moremo tapocerati. Staudjezero penzije mam tak, ka v tejm je notra tisto tö, ka za možaum dobim, (özvegyi) penzija za vdovice.«

- Iz židane fabrike ste šli v penzijo?

»Nej, zato ka prvin so židano fabriko dolazapri, kak bi dja telko lejt mejla, ka bi leko v penzijo odišla. Tak je tau baja bejla, zato ka v slejdnjom časi so nas se pa ta lüčali, gnauk smo tü pucali, gnauk tam. Tau je tak bilau tri lejta, ranč tista lejta so najslabša bila, iz steri so penzijo vöračunali.«

- Kelko lejt ste v penziji?

»Dja sem leta 1984 že penzionistka gratala, mena so par lejt tapistili, zato ka sem v trej partijaj delala.«

- Vi ste že več lejt v penziji, kak ste delali, hvala baugi.

»Zaman mam dosta lejt, itak mala je penzija, zato ka vsigdar samo malo zdigavajo. Depa nika ne deje, dja se veselim tauma, ka sem telko lejt zadaubila. Zaman maš velko penzijo, če za par lejt betežen grataš pa te pokopajo.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI IZ SLOVENSКИH KRAJIN

Na slejdnje smo se po slovenski krajinaj šetali, stere je prva velka bojna najbolje na nikoj djala. O lidaj smo pripovedjali, steri so od dauma odišli, ka so brezi vsega ostnoli, štúki so njim rame, cejle vesi na nikoj djali. Eni od tej so si z vlekim delom rame pa kmetije nazaj k življenji spravili, drugi so, kak povejdano, za vsigdar odišli. Zveškoga so se po drugi slovenski kajinaj naselili. Največ Primorcov je v lendavski kaut prišlo. Ja, te lidi zvejškoga Primorci zove-mo, ka s krajin skrak maurdja so prišli.

Duga paut do nauwoga dauma

Gda od njivoga eksodusa pripovedjamo, trbej prajti, ka nej samo stejska po bojni ji je na paut odagnala. Cejle primorske krajine so po bojni

je kuj k deli vzelo, v vcejlak nauvoj krajini so zemlo zač-nile delati. Trbej pa tau tō prajti, ka zmejs med njimi so včeni lidge bili; školniki, bau-toši, profesori, medicinske sestree, birauvi tō. Sami so si

Vlado Radikon je tretja generacija Primorcov v Prekmurji. Gnes ma njegva držina v Dugoj vejsi svojo ekološko kmetijo. Zveškoga tisto biljđe pauvajo, kak so njegvi stari v vesi skrak Nove Gorice, iz stere so pred fašisti odišli.

pod Italijo spadnole. V njoj se je na velke talanski fašizem začno. Vejmo, ka črni fašizem znamenuje. Prvi Primorci so najprva v barakaj, ūtaj skrak Kidričevoga pa Maribora živeli. Po tejm je njiva paut tadale prejk Drave pa Müre ji v Prekmurje skrak Lendave pripelala. Tau so bili lidge, steri so nej škeli v tihinskoj rejči gučati, nej so škeli fašistom slūžiti. V nauvom daumi so je v kolonije naselili. Tau je zem-la bila, stero so velikašom vkraj vzeli. Prva takša kolonija se je leta 1921 na raubi vesi Petišovci gorpostavila. Zvejškoga so vsi gnake rame meli, gnes bi prajli, ka so montažni bili.

Ves Benica je vcejlak »nau-va« ves. Ranč Primorci so jo gorpostavili, prva je tam samo zemla bila. 32 držin se

osnovno šaulo organizerali. Tau je v tistom časi se enin nej najbolje vidlo. V Lendavi pa kaulak nje so zveškoga Madžari živeli, najprva so na skur tihince nej lepau gledali. Depa Primorci so žilavi lidge. Njiva krajina je iz kamna, do zemle je priti trbelo, tau je takše delo. V tistom časi so se v krajini nej grede delale, kak je gnesden poznamo. Na njivaj se je lük, česnek, kapūsta, gra pa repa pauvala. Zelenjave so lidge zveškoga nej poznali. Ranč Primorci so tau svojo kulturo v krajino prinesli. Lantiba, sprolejtna šalata, radič, špargli, črešnje, breskve pa eške kaj je z njimi prišlo. Seme pa male drejve so s seuv prinesli.

Primorci so svoj pauv tō sir odavali vse do Maribora pa Zagreba. Vse baukše njim

je šlau, pomalek so si svoje, vejkše rame napravili. Kak bi gnes prajli, njiva ekonomija

Tri lejta se je njiva mantrni-ja vlekla. Eni rejdko so dobro obodili, tisti, stere so velki

Druga kolonija se je 1922. leta v Benici organizeralo. Tam eške gnesden leko vidimo, kakše rame so najprva meli. Vcejlak prausni so bili, v nji so velke držine živle. Moramo vedeti, ka tri generacije so tō vküper prišle; od dejdeka do vnükecov.

je vse baukša vöglejdala. Tak je tō v kolonijaj Pince-Marof, Kamovci pa v Dugoj vesi bilau. Leko bi prajli, ka vse bole so domanji lidge bili, vse več zemle so meli, vse več so delali. Dokejč, dokejč je nej do druge velke bojne prišlo. Slovenija je aprila 1941 oku-pejrana bila. Prekmurje so Madžari vzeli. Primorce so eden čas na mejri njali, do-kejč so je nej 23. junija 1942 vse v lager v Sárvár odpelali. V njive rame, na njivo zemlo so se simpatizeri madžarsko-ga okupatora naselili. V lage-ri so že Srbi iz Vojvodine bili,

Grobi v Sárvári nejmo pripovejdajo o noriji bojne pa ideologije

steri so Madžarom tō na žile šli. Za mlajše je tau eške sreča bila. Srbska pravoslavna cer-kev ji je odpelala pa za nji do konca bojne skrb mejla.

kmetovge kaulak Sárvára k sebi vzeli, ka za nji so delali.

Špargli so s Primorci v krajino skrak reke Mure prišli

Gesti so meli, na toplom so bili. V lageri ji je največ za-volo betega, lakote pa mrza preminaulo. Vojna je taodišla, domau so se napautili, steri

so leko šli. Doma pa nauva nevola. Njivi rami so skur na nikoj djani bili. Simpatizeri okupatora so bejšali, vse, ka so leko, so s sebov vzeli. Rami so vcejlak prausni ostanoli. V eni ramaj so eške okna vō-sposkūjbli pa je odpelali. V nauvom časi so znauva od začetka začnili. V tejm so ča-kali, ka njivi mlajši iz Srbije domau pridejo. Eni so več kak leto domau ojdili, depa sreča je nebesko velka bila.

Gnes

Gnes že štrta pa peta genera-cija Primorcov v indašnji ko-lonijaj pa v cejlom Prekmurji živé. Vcejlak ovak se pišejo, ka tisti »domanji«. Tak mamo

držine Bensa, Krivič, Radikon, Voščun, Birska, Krpan, Ferfol-ja, Ferletič ... Njivo društvo skrb ma, ka se ne pozabi, od kejc so prišli, ka vse se njim je v drugi bojni lagvoga zgodilo. Depa naprej tō gledajo. Vejmo, iz spominjanja za nazaj se ne more živeti. Brezi njive aktiv-nosti bi krajini neka falilo.

(Kejp na 1. strani: V vesi Pince-Marof je muzej, steri nam pripovejda o Primor-caj v Prekmurji. V njem se leko vidi, kak so inda živeli, gda so v krajino prišli pa po tejm tadale, ka se je z njimi godilo. Nej samo eden film za televizijo od nji je biu napravljeni, knjige o njivi pauti so bile napisane pa se eške pišejo.)

Miki Roš

JUBILEJ LISTINE O VAROVANJU STANOVSKE SVOBODE

24. aprila 1222 – torej natančno pred osemstotimi leti – je madžarski kralj *Andraž II.* na državnem zboru pri Székesfehérváru izdal listino, ki jo po visečem zlatem pečatu imenujemo »Zlata bula« (Aranybulla). Čeprav jo nekateri razlagalci povezujejo z angleško »Magna Charta« (veliko listino o svobodčinah) iz leta 1215, lahko z gotovostjo trdimo, da je dokument nastal samostojno kot plod družbenih razmer na Ogrskem. Oglejmo si zdaj, kaj je privedlo do izdaje obravnavane listine. Kralj *Andraž II.* (1205-1235) je po nastopu vladarskega položaja začel svojim privržencem podarjati ogromne posesti, pogosto cele županije. To je postopoma privedlo do tega, da so podložnim »svobodnjakom« (kasnejšemu srednjemu plemstvu v županijah) prenehali privilegiji, ki jim jih je podaril še prvi mad-

žarski kralj *Štefan I.* Novi vsemogočni veleposestniki niso več spoštovali pravic

Leta 1222 je bil madžarski kralj *Andraž II.* primoran izdati »Zlato bulo« - listino v latinščini je dobila ime po zlatem pečatu, ki je visel na njej

teh t. i. »serviensov«, ki so bili do tedaj deležni sledečih ugodnosti: bili so oproščeni dajatev, oblast nad njimi je izvajal in jim lahko sodil le kralj oziroma z orožjem so bili dolžni varovati le vladarja. Najbogatejše visoko plemstvo si je vse te pravice sčasoma prilastilo,

kar je pripeljalo do močnega odpora svobodnjakov. Serviensi so sprožili t. i. »giba-

nje Zlate bule«, ki je pripeljalo do objave obravnavanega dokumenta. Kralj ga je bil primoran izdati vpricho splošnega negodovanja v državi zaradi njegovih zunanjepolitičnih (vojaških) prizadevanj na severovzhodu in jugu države. Vojne so terjale ogromno

sredstev, zato je dal *Andraž II.* kovati manjvreden denar. (Tukaj naj omenimo, da pa je bilo tudi višje plemstvo uperjeno proti njegovi nemški ženi *Gertrudi*, ki jo je umoril znameniti *ban Bánk*.) Zaradi vsesplošnega ogorčenja se je moral kralj z izdano listino zavezati, da v prihodnje ne bo manipuliral z vrednostjo denarja, prenehal bo z nepotrebnimi vojaškimi pustolovščinami in ne bo imenoval tujcev na visoke državne funkcije. »Svobodnjakom« je zagotovil varovanje njihovega ozemlja in to, da ga v vojnah izven države niso dolžni podpreti z orožjem. Pomembna odločitev je bila tudi, da so bili nižji in srednji plemiči kralja primorani gostiti le v primeru, če so ga povabili sami. V zaključku diplome pa je bilo zapisano, da so se vladarju lahko uprli brez slabe vesti, v kolikor bi ta prekršil dolo-

čila v listini. (Ta klavzula je v kasnejših stoletjih postala izhodišče za zoperstavljanje tujerodnim kraljem, predvsem Habsburžanom). Diplomo so leta 1231 dopolnili, takrat je vladar duhovščini ponovno zagotovil pravico do pobiranja »desetine« (cerkvenega davka). »Zlata bula« iz leta 1222 je bila neke vrste ustava takratne madžarske družbe. Z njeno objavo se je začel proces, v katerem se je srednje in nižje plemstvo okrepilo. Kot posledica obravnavanih dogodkov se je v 13. stoletju postopno uveljavilo srednje plemstvo, ki je kasneje postalo steber t. i. »plemiške županije«, osrednje notranjepolitične ustanove na Ogrskem.

-dm-
ilustracija:
Szilveszter Bartók

VELIKONOČNA DELAVNICA V ŠTEVANOVCIH

Slovenska narodnostna samouprava Števanovci že več let pred veliko nočjo organizira delavnico. Tako smo jo imeli tudi letos, in sicer 10. aprila popoldne v nekdanjem župnišču. Zelo

liste, jih položila v žabice. Potem je dala kuhat rjave čebulne olupke in v tej tekočini skuhalo jajca. Nastali so čudoviti velikonočni pirhi. Medtem ko so se jajca kuhala, so se začele igre

lepo smo se zbrali, od najmanjših do starejših. Ponujali smo tri vrste dejavnosti. Gospa Marta je izdelovala namizne velikonočne okraske. Zelo zanimivo je bilo, vsi sodelujoči so naredili lepe okraske. Gospa Karola je iz slame delala okrase na vrta. Okrasila jih je z jajci in s suhimi rožicami. Gospa Eva je prišla iz Dobrovnika in je predstavila tehniko barvanja in okraševanja jajc z listjem in cveticami. Na jajca je dala cvetlice ali

na travniku. Glavni igralni pripomoček so bili pirhi. V času velike noči so se otroci nekoč igrali prav posebne igre, te igre nam je pokazala gospa Eva. Te igre so bile: sekanje pirhov, zadevanje pirhov, zbijanje pirhov in trkanje pirhov. Tekmovali so tudi starejši, ne samo otroci. Vsi so se zelo dobro počutili. Hvala vsem, ki so se nam pridružili in hvala vsem, ki so vodili dejavnosti na delavnici.

Agica Holec, predsednica

Monoštrski vrtec na obisku na slovenskem konzulatu

Slovenska skupina Zvezdice iz vrtca v Monoštru je s svojimi vzgojiteljicami v tednu pred prazniki obiskala slovenski konzulat, kjer smo jih sprejeli generalna konzulka Metka Lajnšček in sodelavci. Skupaj smo zapeli in zaplesali, otroci so na našem vrtu iskali pisana jajčka in čokoladne figurice, ki jih je zanje skrnil velikonočni zajček. Voščili smo si vesele velikonočne praznike.

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 22. APRILA
DO 28. APRILA**
PETEK, 22.04.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Ugriznimo znanost, 10:30 TV-izložba, 10:45 Šef doma, 11:05 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Otroci Sredozemlja: Malta, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Zaznavanje in resničnost: znanost o čarovniji, 14:20 TV-izložba, 14:35 Prislunimo tišini, 14:50 TV-izložba, 15:05 Mostovi - Hidak, 15:40 Otroški program, 16:10 Slovar spolne vzgoje: Mojster zapeljevanja, 16:20 Infodrom, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ah, ta leta! Služba za vse, 17:50 Družina Jazbečjak, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Kam le čas beži, 65 let Štirih kovačev, 22:00 Odmevi, Šport, 22:55 Kinoteka: Oni živijo, 0:35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:50 Napovedujemo

PETEK, 22.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:00 Videotrak, 12:10 Dobro jutro, 14:50 O živalih in ljudeh, 15:35 Na vrtu, 16:15 Krištof Zupet: Slikar, dokumentarni program, 17:30 Ob svetovnem dnevu Zemlje: Samo1planet (Slovenski nacionalni mladinski orkester, Živa Ploj Peršuh in gosti), 18:55 Prihodnost dela: Nova industrijska revolucija, 20:00 Pomembno leto za naravo, 20:50 Košarka: FMP - Cedevita Olimpija, liga ABA, 22:55 Deklina zgodba, 23:55 Zadnji ledeni lovci, 1:15 Videonoč

SOBOTA, 23.04.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 9:40 Male sive celice, 10:20 Infodrom, 10:40 Kapucar, 10:50 Osvežilna fronta, 11:20 TV-izložba, 11:45 Ah, ta leta! Služba za vse, 12:15 Duhovni utrip, 12:30 Ozare, 12:35 Kaj govoriš? = So vakeres? 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 O živalih in ljudeh, 13:50 TV-izložba, 14:10 Gozd in podnebne spremembe, 14:40 Prislunimo tišini, 15:00 Ekipa Bled, 15:30 Rojaki, 16:00 Ambienti, 16:30 Na vrtu, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Luka in Lučka, risanka, 17:30 Sobotno popoldne, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Joker, 21:00 Kaj dogaja? 21:30 Vigil, 22:35 Poročila, Šport, Vreme, 23:05 Sedmi pečat: Mandarine, 0:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 1:55 Napovedujemo

SOBOTA, 23.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Najboljše jutro, 9:00 Spomini: akad. prof. dr. Jože Pirjevec, 11:10 Dokumentarna oddaja, 12:20 Visoke želje, 14:05 Avtomobilnost, 15:00 Ko se zaljubiš - André Rieu v Maastrichtu, 17:55 Mojster in njegov Gašper, 19:00 Specialna enota Dunaj, 19:55 Zrcalo tedna, 20:15 Moj najboljši profil, 22:00 Pesem Amerike, 23:50 Videonoč

NEDELJA, 24.04.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 10:35 Nezmotljivi detektivi, 11:00 Poročila, 11:05 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 V petek zvečer, 15:05 Fahim, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Slovenija zdaj: Volilna nedelja, 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Slovenija zdaj: Volilna nedelja, 23:00 Dokumentarna oddaja, 23:55 Za lahko noč: Vsi so venci veji - Janez Dovč in Boštjan Gombač, 0:10 Dnevnik Slo-

vencev v Italiji, 0:35 Napovedujemo

NEDELJA, 24.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 7:00 Duhovni utrip, 7:15 Ugriznimo znanost, 7:40 Folklorna skupina Srbskega kulturnega društva Maribor, 7:50 Spevoples Zeleni Jurij, 9:30 Otroški pevski zbor RTV Slovenija, 10:20 Čez planke: Gruzija, 11:35 Gajin svet, 13:15 Misija učenje, 14:00 Ambienti, 14:55 Pesem Amerike, 16:45 Rešite Amazonijo: Deževni gozd gori, 17:50 Rokomet (Ž): Črna gora - Slovenija, evropski pokal, 19:50 Žrebanje Lota, 20:05 Aloha, 21:55 V mreži kamore: Izvršitev, 22:50 Zaznavanje in resničnost: Znanost o čarovniji, 23:50 Kaj dogaja? 0:30 Videonoč

PONEDELJEK, 25.05.2022, I. spored TVS

6:35 Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Obzorja duha, 10:40 TV-izložba, 10:55 Šef doma, 11:10 Vem! 11:45 TV-izložba, 12:00 Gozdna dediščina Franje Pahernika, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Pireneji, dokumentarni program, 14:20 TV-izložba, 14:35 S-prehodi: Maestro Igor Coretti Kuret, umetniški vodja Evropskega mladinskega simfoničnega orkestra ESYO, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:45 Studio Kriškrašč: Spoznaj Ano, 16:10 Čudogozd, otroška oddaja, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Podjetno naprej: Posestvo Saksida, turizem z vinarstvom, 17:50 Kuhar Štef, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tednik, 21:05 Odmevi Plus, Šport, 22:45 Umetnost igre, 23:20 Hommage a Tartini: 34. piranski glasbeni večeri 2012: Črtomir Šiškovič, Enrico Contini, Luca Ferrini, 0:00 Večer skladatelja Štefana Maurija: Slovenski komorni zbor in Martina Batič, 1:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:35 Napovedujemo

PONEDELJEK, 25.05.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 10:10 Videotrak, 11:20 Dobro jutro, 14:15 Prislunimo tišini, 14:30 V petek zvečer, 16:15 Ljudje in zemlja, 17:30 Sobotno popoldne, 19:00 Povezani z naravo, 20:00 Življenje na strehi sveta: Darila narave, dokumentarni program, 21:10 Dobrodošli v Marwenu, 23:00 Deklina zgodba, 0:00 Podjetno naprej, 0:35 Videonoč

TOREK, 26.04.2022, I. spored TVS

5:25 Odmevi Plus, 7:00 Dobro jutro, Poročila, 10:05 Umetnost igre, 10:35 TV-izložba, 10:50 Šef doma, 11:10 Vem! 11:40 TV-izložba, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Rossano, dokumentarni program, 14:20 TV-izložba, 14:35 Duhovni utrip, 14:50 TV-izložba, 15:10 Kanape/Kanapé, 15:45 Otroški program, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Alpe-Donava-Jadran, 17:50 Niki Vrum, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Proslava ob dnevu upora proti okupatorju, 21:00 Jugoslovanske tajne službe, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Spomini: akad. prof. dr. Jože Pirjevec, 1:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:35 Napovedujemo

TOREK, 26.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 11:15 Videotrak, 12:30 Dobro jutro, 15:10 Avtomobilnost, 16:10 Skrivnosti Yucatana - Zid kraljev, 17:20 Joker, kviz, 18:20 Kaj dogaja? 19:00 Odnos z naravo: Povezanost človeka in narave, 20:00 Miti devštva, dokumentarni program, 21:00 Babica gre na jug, 22:35 Kaj govoriš? = So vakeres? 22:55 Deklina zgodba, 0:10 Videonoč

SREDA, 27.04.2022, I. spored TVS

6:25 Odmevi, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Otroški program, 10:35 Los bando, 12:05 TV-izložba, 12:20 Vem! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Slovenija, dokumentarni program, 14:15 Osmi dan, 14:50 Rojaki, 15:15 Mostovi - Hidak, 15:50 Male sive celice, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Biotopi, 17:45 Bela in Sebastijan, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Film tedna: Nasvidenje v naslednji vojni, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:30 Platforma: Narejeno v Sloveniji - pripovedi obrti in oblikovanja, 23:10 Biotopi: Narava v nevarnosti, 23:40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 0:55 Napovedujemo

SREDA, 27.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 10:30 Videotrak, 11:40 Dobro jutro, 13:45 Kanape - Kanapé, 14:30 Alpe-Donava-Jadran, 15:15 Šef doma, 15:50 Glasba na vodi, Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana, 16:20 Hej, partizan! Partizanski pevski zbor z orkestrom, 16:45 Ambienti, 17:20 Pojdi z mano, 18:50 Attenboroughovo popotovanje, 19:50 Žrebanje Lota, 20:05 Na utrip srca: Animirana zgodba o Jenny Lind, švedskem slavčku, 21:05 Neustrašna, 22:10 Dokumentarna oddaja, 23:00 Deklina zgodba, 23:55 Videonoč

ČETRTEK, 28.04.2022, I. spored TVS

7:00 Dobro jutro, Poročila, 9:35 Otroški program, 10:15 Skoraj nikoli, 10:45 Gašper in Petra, 12:05 TV-izložba, 12:20 Vem! 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:25 Poti v svobodo med drugo svetovno vojno: Sulmona, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:40 Slovenci v Italiji, 15:10 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, 15:50 Sobotni krompir, 16:35 TV-izložba, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:20 Ugriznimo znanost: Recikliranje kompozitnih materialov, 17:50 Reaktivčki, risanka, 18:05 Šef doma, 18:25 Vem! 19:00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 20:00 Tarča, 21:00 Ključ, dokumentarni program, 22:00 Odmevi, Šport, 22:40 Osmi dan, 23:15 Kraljevska izmenjava, 1:05 Ugriznimo znanost: Recikliranje kompozitnih materialov, 1:30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Kultura, Vreme, 2:45 Napovedujemo

ČETRTEK, 28.04.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 9:40 Videotrak, 10:50 Dobro jutro, 12:55 Biotopi: Narava v nevarnosti, 13:40 Šef doma, 14:05 Profil, 15:00 Varuhi civilizacije, 16:10 Circom Regional 2021: Staranja doma, 17:10 Kam le čas beži, 19:10 Pomembno leto za naravo, 20:00 Skrivnostni Gotthard - prelaz pionirjev, 20:50 Avtomobilnost, 21:25 Ambienti, 22:00 Slovenska jazz scena: Jumbo Big band - Big band RTV Slovenija, Big band RTS in Jazz orkester HRT, 23:30 Deklina zgodba, 0:30 Videonoč

VABILCO

Generalni konzulat Republike Slovenije v Monoštru,
Univerzitetno središče ELTE-SEK
in Sombotelška slovenska samouprava
Vas vljudno vabijo na koncert
PRIMORSKEGA AKADEMSKEGA ZBORA VINKO VODOPIVEC
ki bo v nedeljo, 24. aprila 2022 ob 18.00 uri, v Lisztovi dvorani
Katedre za glasbeno pedagogiko.
(Géfin Gyula u. 28, Sombotel)
Prisrčno vabljeni!

MEGHÍVÓ

A Szlovén Köztársaság Szentgotthárdi Főkonzulátusa,
az ELTE – Savaria Egyetemi Központ
és a Szombathelyi Szlovén Önkormányzat
tisztelettel meghívják
a **VINKO VODOPIVEC TENGERMELLÉKI EGYETEMI KÓRUS**
2022. április 24-én, vasárnap 18.00 órákor az ELTE-SEK Zenepedagógiai Tanszékének
Liszt-termében tartandó koncertjére.
(Szombathely, Géfin Gyula u. 28)
Szeretettel várjuk!

Gimnazijci iz Slovenije na obisku na monoštrski gimnaziji

7. aprila nas je obiskal en razred dijakov Gimnazije Poljane iz Ljubljane. V okviru strokovne ekskurzije so obiskali Slovensko Porabje. Obiska smo bili zelo veseli, saj kot smo izvedeli, imata naši gimnaziji kar podoben profil in učni program, kajti v obeh ustanovah je velik poudarek na poučevanju tujih jezikov. Za slo-

venske dijake je bilo še posebej zanimivo, da v naši gimnaziji ponujamo možnost učenja slovenskega jezika.

Ob prihodu je goste najprej pozdravila generalna konzulka *Metka Lajnsček*, ki je na kratko predstavila delo Generalnega konzulata RS v Monoštru. Skupino je v imenu vodstva mono-

štrske gimnazije pozdravil tudi namestnik ravnateljice *Zoltán Németh*. Nato smo goste povabili v slovensko učilnico, kjer smo jim predstavili našo gimnazijo in jih pogostili s piškoti. Po predstavitvi šole so dijaki imeli možnost, da malo poklepetajo med sabo.

Norbert Gerencsér
profesor slovenščine

Zveza Slovencev na Madžarskem
Vas vljudno vabi
na zborovski koncert z naslovom
POZDRAV POMLADI,
ki bo v soboto, 30. aprila 2022,
ob 18. uri v refektoriju
nekdanjega samostana v Monoštru.

Sodelujeta:
Obrtniški melani pevski zbor »Notranjaka«
Komorni pevski zbor ZSM iz Monoštra

A Magyarországi Szlovének Szövetsége
tisztelettel meghívja Önt a
TAVASZI ÜDVÖZLET
címlű kórustalálkozóra, melyre
2022. április 30-án 18.00 órákor
kerül sor a szentgotthárdi Refektóriumban.

A koncerten közreműködik:
- Iparos Egyesületek Vegyeskara, Logatec
- MSZSZ Szentgotthárdi Kamarakórusa

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

www.radiomonoster.com